

Rod Thurzovcov a jeho miesto v aristokracii Uhorského kráľovstva

Pálffy Géza

Mimoriadny aristokratický rod v Uhorsku

Bádanie o aristokracii Uhorského kráľovstva nepatrilo v Maďarsku v druhej polovici 20. storočia medzi preferované témy. S výnimkou Rakúska však to nebolo inak ani na Slovensku, dokonca ani v Chorvátsku či v Rumunsku, kde sa dodnes uchovávajú časti rodových archívov viacerých rodov,¹ ktoré zohrali rozhodujúcu úlohu v dejinách krajiny. Kým za necelých sto rokov od druhej polovice 19. storočia bola o najznámejších rodoch vydaná celá rada monografií a pramenných edícií (predovšetkým v maďarskom jazyku o rodoch Balassi, Batthyány, Csáky, Esterházy, Forgách, Illésházy, Nádasdy, Pálffy, Rákóczi, Thurzo a Zrínyi), od konca 40. rokov 20. storočia sa pozornosť bádateľov zamerala predovšetkým na hospodársku činnosť príslušníkov magnátskych rodov.² V súvislosti s Thurzovcami treba spomenúť zásadné hospodársko-historické práce Petra Ratkoša a Mariána Skladaného zo Slovenska a Karen Lambrecht z Nemecka.³

Od 80. rokov sa opäť oživil záujem o vedúce rody uhorskej aristokracie a bolo vydaných viacero zásadných monografií, zborníkov, výstavných katalógov a pramenných edícií. Okrem ucelenejších prác o jednotlivých osobnostiach (akými boli napr. Adam I. Batthyány, Mikuláš a Pavol Esterházy, Tomáš a František Nádasdy, Valentín Török, Juraj a Mikuláš Zrínyi) vznikli štúdie v maďarskom, slovenskom, chorvátskom i nemeckom jazyku predovšetkým o aristokratických dvoroch a mecenatúre, o sobášnych a pohreb-

1 V súvislosti s Thurzovcami 1) Magyar Országos Levéltár, Budapest (ďalej MOL); E 196, Magyar kincstári levéltárak, Magyar Kamara Archivuma, Archivum familiae Thurzó (ďalej E 196) – por. ILA, Bálint. A Thurzó család levéltára. In *Levéltári Közlemények*, 1932, roč. 10, č. 1, s. 12-66; 2) MV SR, Štátny archív v Bytči; Oravský komposesorát (ďalej ŠABY, OK) – por. ILA, Bálint. Az árvaí közbirtokosság levéltára. In *Levéltári Közlemények*, 1933, roč. 11, č. 2, s. 223-241; KOČIS, Jozef. *Oravský komposesorát – thurzovská korešpondencia. 1541–1626. Inventár*. Bratislava: Slovenská archívna správa, 1962, 215 s.

2 Na doterajšie výsledky – bez nároku na úplnosť – pozri BAÁN, Kálmán – GAZDA, István – KÓCZY T. László (ed.). *Magyar családtörténeti és címtartani irodalom 1561–1944*. Budapest: Könyvértékesítő Vállalat, 1984, 187 s.; resp. výsledky nových výskumov BŮŽEK, Václav et al. Společnost v zemi habsburské monarchie 1526–1740 v české, maďarské, rakúske a slovenské historické vědě posledního desetiletí. In *Český časopis historický*, 2006, roč. 104, č. 3, s. 485-526.

3 RATKOŠ, Peter. Predpoklady vzniku Thurzovsko-Fuggerovskej spoločnosti r. 1495 (Začiatky rafinovania a svedzovania banskobyrstrieckej bohatej medi). In *Československý časopis historický*, 1966, roč. 14, č. 5, s. 758-765; RATKOŠ, Peter. Das Kupferwesen in der Slowakei vor der Entstehung der Thurzo-Fugger Handelsgesellschaft. In BOG, Ingomar (ed.). *Der Außenhandel Ostmitteleuropas 1450–1650. Die ostmitteleuropäischen Volkswirtschaften in ihren Beziehungen zu Mitteleuropa*. Köln-Wien: Böhlau, 1971, s. 585-610; SKLADANÝ, Marián. Ján Thurzo v Mogile (1469–1496). In *Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, Historica*, 1973–1974, roč. 24-25, s. 203-222; SKLADANÝ, Marián. Najstarší doklad o podnikateľskej činnosti Jána Thurzu v stredoslovenských bankých mestách. In *Historické štúdie*, 1974, roč. 19, s. 237-265; SKLADANÝ, Marián. Ján Thurzo z Betlanoviec (1437–1508) – priekopník ranokapitalistického podnikania v európskom baníctve. In ŠVORC, Peter (ed.). *Spis v kontinuite času*. Prešov-Bratislava-Wien: Universum, 1995, s. 41-50; SKLADANÝ, Marián. Die Versorgung des Neusohler Kupferbetriebes mit polnischem Blei zur Zeit des gemeinsamen Kupferhandels der Fugger und Thurzo (1494–1526). In WESTERMANN, Ekkehard (ed.). *Bergbaureviere als Verbrauchszentren im vorindustriellen Europa. Fallstudien zu Beschaffung und Verbrauch von Lebensmitteln sowie Roh- und Hilfsstoffen (15.–18. Jahrhundert)*. Stuttgart: Steiner, 1997, (Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte Beiheft 130) s. 275-284; SKLADANÝ, Marián. Ján Turzo a turzovsko-fuggerovský mediarsky podnik v Banskej Bystrici (1494–1525). In *Montánna história*, 2008, roč. 1, s. 16-31; LAMBRECHT, Karen. Aufstiegschancen und Handlungsräume in ostmitteleuropäischen Zentren um 1500. Das Beispiel der Unternehmerfamilie Thurzó. In *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*, 1998, roč. 47, č. 3, s. 317-346, por. LAMBRECHT, Karen. Breslau als Zentrum gelehrter Kommunikation unter Bischof Johann V. Thurzó (1466–1520). In *Archiv für Schlesische Kirchengeschichte*, 2000, roč. 58, s. 117-141; z prác uverejnených v maďarskom jazyku por. BERLÁSZ, Jenő. *A Thurzó-birtokok a XVII. század első harmadában különös tekintettel a jobbágyság gazdasági helyzetére*. Budapest: Otthon-nyomda, 1936, 107 s.; GERGELY, Ernő – TÓTH, Pál (ed.). *A Thurzók és Fuggerek jelentősége Magyarországi bányászatiában*. Miskolc: Péch Antal Minitürkönyv Gyűjtők Klubja, 1993, 96 s.